

УДК 004.8:37.014:34:351.74

DOI 10.32755/sjlaw.2026.02.255

Покришень Д. А.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
директор Навчально-наукового інституту права,
правоохоронної діяльності та психології,
Пенітенціарна академія України, м. Чернігів, Україна
ORCID: 0000-0001-9572-413X

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДКВС УКРАЇНИ

Досліджуються правові, організаційні та етичні аспекти впровадження технологій ШІ у систему вищої освіти та професійної підготовки персоналу ДКВС України. Проаналізовано потенціал ШІ як інструменту цифрової трансформації освітнього процесу, персоналізації навчання та автоматизації управлінських рішень. Особливу увагу приділено ризикам безконтрольного використання генеративних систем, питанням академічної доброчесності, захисту персональних даних і необхідності формування належного нормативно-правового забезпечення.

Ключові слова: ШІ, інформаційне право, освітнє право, цифровізація освіти, ДКВС України.

Постановка проблеми. Штучний інтелект (ШІ) посідає ключове місце серед сучасних трендів розвитку сучасних ІКТ, виступаючи рушійною силою цифрової трансформації в усіх сферах суспільного життя. Його впровадження означає перехід від традиційних моделей обробки інформації до інтелектуальних систем, здатних до самоаналізу, навчання та адаптації. У межах ІКТ ШІ забезпечує новий рівень автоматизації, аналітики та прийняття рішень, що підвищує ефективність управлінських і освітніх процесів, розширює можливості персоналізації та інноваційного розвитку. Завдяки цим властивостям ШІ перетворюється не лише на технологічний інструмент, а й на стратегічний компонент інтелектуальної інфраструктури сучасної держави, зокрема у сфері підготовки кадрів та управління знаннями.

Метою статті є комплексний правовий аналіз використання технологій штучного інтелекту у системі вищої освіти та професійної підготовки персоналу ДКВС України, а також

визначення основних напрямів удосконалення нормативно-правового регулювання з урахуванням міжнародних стандартів, принципів етики, академічної доброчесності та захисту прав людини в умовах цифрової трансформації.

Виклад основного матеріалу. У сучасному освітньому середовищі ІІІ відіграє все більшу роль у підтримці викладачів та вдосконаленні освітнього процесу. Одним із ключових напрямів використання ІІІ є автоматизація адміністративних завдань, що дозволяє викладачам зосередитися на навчанні та персоналізованій взаємодії зі студентами. ІІІ не замінює вчителів, а розширює їхні можливості, створюючи ефективніші освітні середовища [1].

Щоб впровадження ІІІ було ефективним та інклюзивним, необхідно враховувати рівність у доступі до освітніх ресурсів. Розроблення та впровадження ІІІ в освіті має відбуватися з урахуванням соціально-економічних факторів, різних рівнів цифрової грамотності та забезпечення доступності для всіх учнів незалежно від їхніх можливостей чи місця проживання. Освітні системи повинні не лише використовувати ІІІ у навчальному процесі, а й навчати студентів принципам його функціонування, розроблення та етичного застосування, щоб підготувати їх до цифрового майбутнього [1].

Використання ІІІ у закладах вищої освіти сприяє суттєвій трансформації освітнього процесу, впливаючи як на студентів, так і на викладачів та адміністрацію. Однією з ключових переваг є персоналізоване навчання, що дозволяє адаптувати освітній процес відповідно до індивідуальних потреб кожного студента. Системи штучного інтелекту аналізують рівень знань студентів, визначають слабкі місця та пропонують індивідуальні навчальні плани. Наприклад, платформа ALEKS, що використовується в університеті штату Каліфорнія, адаптує курси відповідно до рівня підготовки студентів [2]. Дослідження підтверджують, що індивідуальне наставництво покращує результати навчання, але його економічна реалізація залишається складним завданням. Використання ІІІ дозволяє адаптувати освітній контент відповідно до потреб конкретного

студента, що особливо важливо для осіб з різними фізичними та когнітивними особливостями [1].

Автоматизація рутинних (операцій) завдань є важливим аспектом застосування ІІІ в освіті. Викладачі використовують технології ІІІ для перевірки завдань, оцінювання тестів та створення навчальних матеріалів, що значно економить час і дозволяє зосередитися на педагогічній діяльності. Наприклад, система Gradescope, яка використовується в МІТ та інших ЗВО США, автоматично перевіряє письмові роботи, підвищуючи ефективність оцінювання [3].

ІІІ також забезпечує постійну підтримку студентів у режимі 24/7 через чат-боти, які відповідають на запитання студентів, допомагають в адміністративних питаннях і навіть надають психологічну підтримку. Відомим прикладом є чат-бот Rounce у Georgia State University [4]. Крім того, ІІІ-технології покращують якість оцінювання знань, аналізуючи відповіді студентів не тільки за правильністю, а й за логікою, стилем письма та аргументацією, що забезпечує об'єктивність оцінювання.

Одним із перспективних напрямів використання ІІІ є прогнозування успішності студентів. Аналітичні інструменти дозволяють передбачати, які студенти ризикують відстати у навчанні, та пропонувати відповідні заходи для їхньої підтримки. Наприклад, система Course Signals у Purdue University аналізує успішність студентів і надає рекомендації викладачам щодо необхідної допомоги [5, с.267]. ІІІ також сприяє розширенню доступу до освіти, оскільки адаптивні онлайн-платформи дозволяють студентам з різними рівнями підготовки або особливими потребами отримувати якісну освіту.

Важливим аспектом цифровізації освіти є можливості дистанційного навчання, які значно розширюються завдяки ІІІ. Використання віртуальних викладачів та автоматизованих систем оцінювання дозволяє створювати ефективні онлайн-курси. Наприклад, Georgia Tech застосовує ІІІ-асистента Jill Watson для допомоги студентам в онлайн-курсах [6]. Крім того, університети впроваджують системи розпізнавання обличчя та аналізу поведінки студентів для покращення безпеки у

кампусах, наприклад, такі технології впроваджено у Пекінському університеті.

Застосування ШІ у наукових дослідженнях також демонструє значні переваги, зокрема в аналізі великих обсягів даних, що є особливо корисним у біомедичних дослідженнях. Наприклад, Кембриджський університет використовує алгоритми машинного навчання для перевірки наукових робіт. Крім того, ШІ сприяє оптимізації адміністративних процесів у ЗВО, допомагаючи автоматизувати реєстрацію курсів, розклад занять та фінансові питання, що зменшує навантаження на адміністрацію університету. Наприклад, університети впроваджують AI-powered ERP-системи для управління розкладом [7].

Станом на 2025 рік вже чимало наукових та методичних робіт присвячено використанню ШІ у наукових дослідженнях. У цьому випадку на першому плані постають питання академічної доброчесності, етичні норми та достовірність отриманих результатів. Наприклад, ChatGPT надає можливість користувачу значно пришвидшити час на підготовку матеріалів до публікації та проведенні аналізу отриманих результатів досліджень. Але зазначені вище проблеми залишаються актуальними [8, с. 576].

Крім використання ШІ для супроводу освітнього процесу, у деяких університетах безпосередньо вивчають використання та навчання ШІ. Проект AI4Math є міждисциплінарним дослідженням, спрямованим на інтеграцію ШІ у процес навчання математики для прискореного засвоєння матеріалу. Використовуючи технології Big Data, адаптивного навчання та стимулюючих методик, цей проект персоналізує освітній процес відповідно до індивідуальних потреб студентів. Основними очікуваними результатами є створення прототипу ШІ-інструменту для вивчення математики, аналіз змін у поведінці користувачів цифрової епохи та розроблення новітньої освітньої стратегії [9].

Одним із прикладів ефективної підготовки фахівців у сфері ІТ з вивченням ШІ є бакалаврська програма з інформаційних технологій у Vidzeme University of Applied Sciences. Програма орієнтована на формування компетентностей у галузях

кібербезпеки, віртуальної реальності та смарт-технологій. Її навчальний план охоплює ключові дисципліни, такі як машинне навчання (ШІ), комп'ютерний зір (ШІ), хмарні обчислення, аналіз даних, розроблення мобільних систем та UX-дизайн. Завдяки співпраці з державними установами та міжнародними IT-компаніями студенти отримують не лише теоретичні знання, а й практичний досвід, що значно підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці [10].

Актуальність цифрових технологій та кібербезпеки підтверджується міжнародними заходами, присвяченими цим темам. Наприклад, конференція з цифровізації, що відбулася у Валмієрі 18 жовтня 2023 року, була присвячена впливу штучного інтелекту на автоматизацію процесів та викликам у сфері кібербезпеки. Професор Латвійського університету Марціс Аузіньш зазначив, що штучний інтелект є потужним інструментом для виконання стандартних завдань, однак його можливості значно поступаються людській креативності. Керівник Центру цифрової безпеки Елвіс Страздіньш наголосив на важливості критичного мислення та обачності у цифровому просторі, оскільки розвиток технологій також сприяє поширенню шахрайських схем та кібератак [11].

Таким чином, використання штучного інтелекту у вищій освіті сприяє покращенню навчального процесу, робить його доступнішим, ефективнішим та інклюзивним. Водночас ШІ допомагає університетам підвищити продуктивність, оптимізувати витрати та вдосконалити дослідницькі можливості, що відкриває нові перспективи для розвитку освіти та науки. Водночас міжнародні конференції, такі як захід у Валмієрі, дозволяють оцінити новітні виклики цифрової трансформації та сприяють розвитку глобального діалогу у сфері штучного інтелекту та кібербезпеки. Саме тому ЮНЕСКО були розроблені Нові рамкові компетенції ШІ, спрямовані на забезпечення належної підготовки освітян та студентів до роботи із цією технологією, охоплюючи як навички її використання, так і критичне осмислення потенційних ризиків та етичних аспектів. Документ підкреслює необхідність інтеграції ШІ в навчальні програми, наголошуючи на розвитку

цифрової грамотності, адаптації педагогічних методик та створенні інклюзивного освітнього середовища, де ІІІ сприяє рівному доступу до якісної освіти [12].

Однак успішне впровадження ІІІ в освіту вимагає стратегічного підходу. Важливо, щоб ІІІ розроблявся з урахуванням принципів справедливості, підтримував *людську педагогіку* та враховував думку всіх зацікавлених сторін: викладачів, здобувачів освіти, освітніх інституцій та суспільства загалом. Не менш важливим є навчання молоді не лише використанню ІІІ, а й розумінню його потенційних ризиків, що сприятиме формуванню етичної та обізнаної спільноти розробників і користувачів ІІІ [1].

Таким чином, штучний інтелект має потенціал трансформувати освіту, але його використання має бути добре продуманим, безпечним та доступним для всіх. Відкритість до співпраці, стратегічне планування та інвестиції в цифрову інфраструктуру допоможуть забезпечити рівний доступ до якісної освіти та підготувати майбутні покоління до роботи з новітніми технологіями.

На думку авторів, головним недоліком використання ІІІ у ЗВО є бездумне використання систем генеративного штучного інтелекту і зміна його ролі з інструменту пізнання та інтелектуального помічника на інструмент підміни розуму користувача, що може призвести до суттєвих негативних наслідків в освіті, науці та суспільстві. Таким чином соціум може прийти до деградації та вторинності, адже ІІІ не генерує нове, а лише опрацьовує вже відомі речі.

Інтеграція новітніх ІКТ, зокрема ІІІ, суттєво впливає на розвиток системи професійної підготовки персоналу ДКВС України. ІІІ виступає важливим інструментом модернізації освітнього процесу, забезпечуючи персоналізований підхід до навчання та інтелектуальну підтримку у прийнятті рішень. Завдяки здатності аналізувати великі масиви даних про навчальні досягнення він дозволяє виявляти тенденції, визначати проблемні ділянки та пропонувати оптимальні траєкторії професійного розвитку. Це підвищує ефективність навчальних програм, забезпечує їхню адаптивність і

відповідність актуальним потребам служби, а також формує індивідуалізовані освітні плани для кожного працівника.

Важливим аспектом використання ІІІ у системі підготовки персоналу ДКВС України є автоматизація рутинних адміністративних процесів, таких як планування занять, моніторинг відвідуваності та оцінювання знань. Це дозволяє зменшити навантаження на управлінський апарат і зосередити ресурси на стратегічних завданнях розвитку кадрового потенціалу. ІІІ також сприяє формуванню ефективних систем підтримки прийняття рішень, які аналізують попередні результати та формують рекомендації для оптимізації навчання. Важливу роль відіграють технології моделювання та віртуальних симуляцій, що забезпечують відпрацювання навичок у безпечному середовищі, особливо у кризових або ризикових ситуаціях, притаманних діяльності ДКВС.

Застосування ІІІ у навчанні персоналу ДКВС створює передумови для підвищення рівня професійної компетентності, цифрової грамотності та правової обізнаності працівників. Ці технології здатні формувати не лише технічні знання, а й ціннісні орієнтири, сприяючи розвитку правової культури та етичної відповідальності. Водночас важливо враховувати етичні та правові аспекти використання інтелектуальних систем: дотримання принципів захисту персональних даних, прозорості алгоритмів і запобігання дискримінаційним практикам. Формування відповідного нормативно-правового середовища є необхідною умовою легітимності та безпечності впровадження ІІІ у систему професійної освіти ДКВС.

Висновки. Отже, адаптація сучасних освітніх тенденцій у сфері інформаційних технологій до системи професійної підготовки персоналу ДКВС України має стратегічне значення. Використання ІІІ, автоматизованих систем аналізу даних та інструментів візуалізації знань створює можливість побудови цілісної моделі інформаційно-правового забезпечення освітнього процесу. Така модель дозволяє поєднати технологічні, освітні та правові компоненти, забезпечуючи підготовку висококваліфікованих, правосвідомих і технологічно компетентних фахівців, здатних ефективно діяти в умовах цифрової трансформації пенітенціарної системи України.

Список використаних джерел

1. Milberg T. The Future of Learning: How AI is revolutionizing Education 4.0. *World Economic Forum*. 2024. URL: <https://www.weforum.org/stories/2024/04/future-learning-ai-revolutionizing-education-4-0/> (дата звернення: 23.01.2026).

2. ALEKS enables all students to have the same learning opportunity. *ALEKS*. [Б. п.]. URL: https://www.aleks.com/?_s=2423676083982925 (дата звернення: 23.01.2026).

3. Gradescope. [Б. п.]. URL: <https://www.gradescope.com/> (дата звернення: 23.01.2026).

4. How Georgia State University supports every student with personalized text messaging. *Mainstay*. [Б. п.]. URL: <https://mainstay.com/casestudy/how-georgia-state-university-supports-every-student-with-personalized-text-messaging/> (дата звернення: 23.01.2026).

5. Arnold K. E., Pistilli M. D. Course signals at Purdue: Using learning analytics to increase student success. *Proceedings of the 2nd International Conference on Learning Analytics and Knowledge*. 2012. P. 267–270. URL: <https://doi.org/10.1145/2330601.2330666> (дата звернення: 23.01.2026).

6. Virtual Teaching Assistant Jill Watson. *Georgia Tech*. [Б. п.]. URL: <https://gvu.gatech.edu/research/projects/virtual-teaching-assistant-jillwatson> (дата звернення: 23.01.2026).

7. AI in ERP. *IBM*. [Б. п.]. URL: <https://www.ibm.com/think/topics/ai-in-erp> (дата звернення: 23.01.2026).

8. Biswas S. S. ChatGPT for Research and Publication: A Step-by-Step Guide. *The journal of pediatric pharmacology and therapeutics: JPPT*. 2023. Vol. 28. No. 6. P. 576–584. URL: <https://doi.org/10.5863/1551-6776-28.6.576> (дата звернення: 23.01.2026).

9. AI4Math: Artificial intelligence support for accelerated math acquisition approach. *Vidzeme University*. [Б. п.]. URL: <https://va.lv/en/projects/artificial-intelligence-ai-support-for-accelerated-math-acquisition-approach-ai4math> (дата звернення: 23.01.2026).

10. Information Technologies. *Vidzeme University of Applied Sciences*. [Б. п.]. URL: <https://va.lv/en/studies/bachelorsdegree/information-technologies> (дата звернення: 23.01.2026).

11. Esfondi atbalsts uzņēmējiem NextGenerationEU. *Vidzeme Planning Region*. 2023. URL: https://www.linkedin.com/posts/vidzeme-planning-region_esfondi-atbalstsuzagoafpmafpijiem-nextgenerationeu-activity-7254739577993641986 (дата звернення: 23.01.2026).

12. What you need to know about UNESCO's new AI competency frameworks for students and teachers. *UNESCO*. 2024. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/what-you-need-know-about-unescos-new-ai-competency-frameworks-students-and-teachers> (дата звернення: 20.02.2025).

Pokryshen D.,

PhD, Associate Professor,
Director of the Educational and Scientific Institute of Law,
Law Enforcement Activities and Psychology,
Penitentiary Academy of Ukraine,
Chernihiv, Ukraine
ORCID: 0000-0001-9572-413X3

LEGAL FOUNDATIONS AND PROSPECTS FOR THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TRAINING OF THE PERSONNEL OF THE SCES OF UKRAINE

The article examines the legal, organizational, and ethical aspects of implementing artificial intelligence technologies in higher education and the professional training system of the State Criminal-Executive Service of Ukraine. Artificial intelligence is analyzed as a key driver of digital transformation, capable of enhancing educational quality through personalization, automation of administrative processes, and data-driven decision-making. The study emphasizes that AI should function as an intellectual support tool rather than a substitute for human cognitive activity, particularly in legal and educational environments.

Special attention is paid to legal risks associated with the uncontrolled use of generative AI systems, including threats to academic integrity, distortion of educational outcomes, algorithmic opacity, and violations of personal data protection. The article highlights the importance of developing a comprehensive regulatory framework that ensures transparency, accountability, non-discrimination, and compliance with fundamental human rights. International approaches and UNESCO AI competency frameworks are considered as reference points for shaping national legal policy.

The research substantiates that the integration of AI into the professional training of penitentiary personnel requires a balanced approach that combines technological innovation with legal safeguards and ethical standards. The formation of information and legal support mechanisms for AI implementation is identified as a strategic prerequisite for ensuring the legitimacy, security, and effectiveness of digital transformation processes in the penitentiary education system.

Key words: artificial intelligence, information law, education law, digital transformation, academic integrity, State Criminal-Executive Service, legal regulation.

References

1. Milberg, T. (2024), The future of learning: How AI is revolutionizing Education 4.0. *World Economic Forum*, available at: <https://www.weforum.org/stories/2024/04/futurelearningairevolutionizing-education-4-0/> (accessed 23 January 2026).
2. ALEKS (n.d.). *ALEKS enables all students to have the same learning opportunity*, available at: https://www.aleks.com/?_s=2423676083982925 (accessed 23 January 2026).
3. Gradescope (n.d.), *Gradescope*, available at: <https://www.gradescope.com/> (accessed 23 January 2026).
4. Mainstay (n.d.), *How Georgia State University supports every student with personalized text messaging*, available at: <https://mainstay.com/casestudy/how-georgia-state-university-supports-every-student-withpersonalized-text-messaging/> (accessed 23 January 2026).
5. Arnold, K. E., & Pistilli, M. D. (2012), "Course signals at Purdue: Using learning analytics to increase student success", *Proceedings of the 2nd International Conference on Learning Analytics and Knowledge*, pp. 267–270, available at: <https://doi.org/10.1145/2330601.2330666> (accessed 23 January 2026).
6. Georgia Tech (n.d.), "Virtual Teaching Assistant Jill Watson", available at: <https://gvu.gatech.edu/research/projects/virtual-teaching-assistant-jillwatson> (accessed 23 January 2026).
7. IBM (n.d.), *AI in ERP*, available at: <https://www.ibm.com/think/topics/ai-in-erp> (accessed 23 January 2026).
8. Biswas, S. S. (2023), "ChatGPT for research and publication: A step-by-step guide", *Journal of Pediatric Pharmacology and Therapeutics*, No. 28 (6), pp. 576–584, available at: <https://doi.org/10.5863/1551-6776-28.6.576> (accessed 23 January 2026).
9. Vidzeme University (n.d.), *AI4Math: Artificial intelligence support for accelerated math acquisition approach*, available at: <https://va.lv/en/projects/artificial-intelligence-ai-support-foraccelerated-math-acquisition-approach-ai4math> (accessed 23 January 2026).
10. Vidzeme University of Applied Sciences (n.d.), *Information technologies*, available at: <https://va.lv/en/studies/bachelorsdegree/information-technologies> (accessed 23 January 2026).

11. Vidzeme Planning Region (2023), *Esfondi atbalsts uzņēmējiem NextGenerationEU*, available at: https://www.linkedin.com/posts/vidzeme-planning-region_esfondi-atbalstsuzagoafpmafjjiemnextgenerationeu-activity-7254739577993641986 (accessed 23 January 2026).

12. UNESCO (2024), What you need to know about UNESCO's new AI competency frameworks for students and teachers, available at: <https://www.unesco.org/en/articles/what-you-need-know-about-unescos-new-ai-competency-frameworks-students-and-teachers> (accessed 10 February 2026).

Дата першого надходження статті до видання: 23.01.2026.

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.02.2026.

Дата публікації (оприлюднення): 01.06.2026.